

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان

گزارش قضیه منازعه کوچی ها و مردم محل

در ولسوالی های حصه اول و دوم بهسود و دایمیرداد ولایت میدان وردک

اسد 1389

مقدمه

به روایت تاریخ، آغاز ورود کوچی ها به مناطق مرکزی برای استفاده از مراتع و چراغ های آن، به اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم برمی گردد. استفاده از این علفچرها توسط کوچی ها از همان آغاز توام با جنگها و منازعات زیانبار بوده و قربانی های بی شماری را تا اکنون باعث شده است. زیرا کوچیها مدعی اند که استفاده از چراغ گاهای مناطق مرکزی به موجب تصامیم زامداران گذشته افغانستان، حق آنان است. در مقابل مردم محل استدلال می کنند که استفاده از علفچرها حق ساکنین دایمی آن مناطق (مردم محل) بوده و تصامیم اتخاذ شده توسط حکام سابقه افغانستان مشروعیت قانونی ندارد. زیرا این تصامیم از اساس تبعیض آمیز، ظالمانه و با اغراض سیاسی بوده و خلاف اصول قانون اساسی است و با انفاذ قانون اساسی فعلی، ملغی می باشد. از جانب دیگر باتوجه به کوهستانی بودن مناطق مرکزی، زمینهای زراعتی در آن خیلی محدود بوده و یگانه منبع تامین معیشت مردم محل، دامداری و پرورش مواشی است که بستگی کامل به همین علفچرها دارد.

واقعیت انکار ناپذیر دیگر اینست که در دوره های مختلف تاریخ، برخی از حلقات و سیاستمداران، از این منازعه بهره برداری سیاسی نموده و بر شدت آن افزوده اند. در سالهای اخیر نیز این منازعه بار دیگر شدت یافته و با مداخله برخی از حلقات سیاسی، رنک و بوی قومی و سیاسی بیشتر به خود گرفته است.

منازعه کوچی ها و مردم محل در ولسوالی های بهسود و دایمیرداد همه ساله مشکلات و نابسامانی هایی را به بار آورده و باعث تلفات و خسارات مالی و جانی برای طرفین منازعه می گردد. در سال 1382 مردم محل موافقت کردند که کوچیها تنها برای یک سال در بهسود به عنوان مهمان بمانند. اما در سال 1383 در اثر منازعه ای که در این منطقه به وقوع پیوست، یک نفر از مردم محل به قتل رسید. شخص دیگری در سال 1384 نیز کشته شد. در سال 1385، هر چند جنگ و منازعه ای مسلحانه منجر به بی جاشدن تعدادی از اهالی و خسارات مادی گردید، ولی تلفات انسانی در پی نداشت. در سال 1386 یازده (11) نفر از ساکنین محل کشته

و 15 نفر دیگر به شمول چهار زن زخمی گردیده و 1900 فامیل آواره شدند. کوچیها نیز مدعی شدند که در این سال یک نفر از جانب آنها به قتل رسیده است.

در سال 1387 دامنه این منازعه وسعت بیشتر یافت و تلفات انسانی و خسارات مالی هنگفتی را برجای گذاشت؛ 24 نفر از مردم محل به قتل رسید، 11 نفر زخمی گردید، بیش از 6000 هزار خانواده از مردم محل مجبور به ترک خانه های خود شدند، بیش از 84 باب خانه‌ی مسکونی حریق شده و خسارات هنگفتی در اثر تاراج خانه ها، مفقود شدن مواشی و تخریب زمین های زراعتی و تعطیل شدن مکاتب و کلنیک ها به مردم محل تحمیل گردید.

همچنان کوچیها در مورد تلفات و خسارات وارده مدعی شدند که 30 نفر شان کشته و 42 نفر شان زخمی شده است؛ اما سندی برای اثبات این ادعای شان ارائه نکردند و کدام مرجع مستقل نیز این ادعای کوچیها را تایید نکرد¹. در سال 1388 به دلیل برگزاری انتخابات ریاست جمهوری، کوچیها به این مناطق نیامدند و به این خاطر هیچگونه برخوردی هم صورت نگرفت و مردم، فصل جنگ و منازعه را به آرامی سپری کردند.

اما امسال به تاریخ 1389/1/24 کوچی ها جهت ورود به ساحات مختلف ولسوالی های حصه اول و دوم بهسود و دایمیرداد، تامرهای ولسوالی های مذکورپیش آمدند و بعد از چهار بار برخورد های سطحی با مردم محل، سرانجام به تاریخ 1389 / 2 / 26 جنگ مسلحانه بین طرفین آغاز و الی تاریخ 1389 / 2 / 28 ادامه یافت. جنگ امسال نیز تلفات انسانی و خسارات مادی بی شماری در پی داشت که در ادامه گزارش نگاشته شده است.

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان از طریق دفتر ساحوی زون بامیان خویش، این منازعه را از نزدیک مورد بررسی قرار داده و قضایای نقض حقوق بشر ناشی از آنرا پیگیری نموده است. کمیسیون همه ساله گزارش های مستند و بی طرفانه از جریان منازعه به نشر رسانیده است تا تلاشی برای جلوگیری از تکرار این فاجعه انسانی باشد؛ اما متأسفانه دولت افغانستان علی رغم تکرار برخوردهای مسلحانه به طور همه ساله، خسارات و مصیبت های وارده بر مردم، پیشنهادات قانونی و مستند کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، با بی تفاوتی تمام از کنار این قضیه گذشته و گام موثری برای حل دایمی این معضل برنداشته است و این اهمال و بی تفاوتی دولت باعث تکرار منازعه مسلحانه شده است.

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان امسال نیز با اعزام چندین گروه حقیقت یاب از همکاران دفتر ساحوی بامیان در ولسوالی های حصه اول و حصه دوم بهسود و دایمیرداد، قضیه را مورد بررسی قرار داده و یافته های این گزارش ماحصل بازدید مستقیم همکاران کمیسیون از خسارات وارده بر مردم محل می باشد. در جریان تحقیقات با صدها شاهد عینی، مقامات حکومت محلی، نمایندگان مردم در شورای ولایتی میدان وردک و بی جا شدگان مصاحبه صورت گرفته و از ده ها قریه آسیب دیده (خانه های سوخته، خانه های به تاراج رفته و گورهای کشته شدگان) بازدید به عمل آمده است.

قابل ذکر است که در طی چندین سفری که در بهسود و دایمیرداد صورت گرفته است؛ هیات اعزامی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان تلاشهای زیادی را انجام داده اند تا بتوانند با کوچی ها هم صحبت نموده و نظریات آنها را در مورد این منازعه و تلفات و خسارات وارده بر آنها نیز شامل این گزارش سازند؛ ولی موفق به اخذ

¹ رجوع کنید به گزارش منازعه میان کوچیها و مردم محل در بهسود، سال 1387، ماهنامه حقوق بشر، شماره پنجم، اسد 1387.

نظریات کوچیها نشدند. اما دفتر کمیسیون مستقل حقوق بشر در کابل به تاریخ 1389/4/6 با نمایندگان کوچیها در کابل دیداری داشته و نظریات آنان نیز در این گزارش انعکاس یافته است.²

چشمدید ها و جزئیات قضیه در سال 1389

بر اساس اظهارات شاهدان عینی و مقامات حکومتی، به تاریخ 24 حمل 1389 کوچی ها در مناطق مرزی حصه اول و دوم بهسود و ولسوالی دایمیرداد، همراه با رمه ها آمده و بعد از چهار بار برخورد سطحی (به تاریخ 10 / 2 / 1389 در منطقه دشت گوله، به تاریخ 17 / 2 / 1389 در منطقه سیاه قرخ حصه دوم بهسود، به تاریخ 12 / 2 / 1389 در منطقه کوربسته، به تاریخ 14 / 2 / 1389 در منطقه یکه چاه و کیوتراخانه ولسوالی دایمیرداد) که خسارات و تلفاتی در پی نداشته است. سرانجام به تاریخ 26 / 2 / 1389 از منطقه قرقد ولسوالی دایمیرداد جنگ آغاز می گردد و بالاخره به تاریخ 28 / 2 / 1389 با اعزام هیأت حکومت مرکزی متشکل از معاون محترم رئیس جمهور، وزیرمخترم داخله، لوی درستیز وزارت دفاع و تعدادی از مقامات ولایت میدان وردک تحت ریاست معاون دوم ریاست جمهوری و فیصله آنها و صدور فرمان رئیس جمهور، منازعه مسلحانه خاتمه یافت.

همچنین به تاریخ 30/2/1389 رئیس جمهور دولت اسلامی افغانستان، طی صدور فرمانی، فیصله هیئت اعزامی حکومت مرکزی را تأیید نموده و در آن بار دیگر تأکید شده است که کوچی ها باید همین امروز (1389/2/30) خروج خود از محلات مورد منازعه و اشغال شده را آغاز نمایند.

به تاریخ 26 / 2 / 1389 حدود 70 نفر از اردوی ملی در منطقه تیزک و دایمیرداد (ساحات جنگی) اعزام و مستقر گردیده است. به تاریخ 27 / 2 / 1389 حدود 86 نفر دیگر از نیروهای اردوی ملی در منطقه میر هزار ولسوالی حصه دوم بهسود مستقر شده اند. به تاریخ 30 / 2 / 1389 به تعداد 384 نفر از نیروهای پولیس ملی در منطقه قوم عبدالخالق الی منطقه تیزک ولسوالی حصه اول بهسود جهت نظارت ساحات جنگی مستقر گردیده اند.

علی رغم فیصله هیأت عالی رتبه حکومت مرکزی و فرمان رئیس جمهور مبنی بر خروج فوری و بدون قید و شرط کوچی ها از ساحات ولسوالی های حصه اول و دوم بهسود و دایمیرداد، استقرار نیروهای اردو و پولیس ملی جهت تعمیم آتش بس و فرمان رئیس جمهور، بر اساس چشمدید هیات کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان و اظهارات شاهدان عینی، کوچی ها در خروج شان از ساحات متذکره تأخیر نموده و الی تاریخ 9 / 3 / 1389 در بعضی مناطق حضور داشته و دست به تاراج و حریق منازل مسکونی زده اند. با وجود اسناد و مدارک موثق و چشمدید مستقیم کارمندان کمیسیون در این زمینه، نماینده گان کوچیها در شورای ملی خسارات وارده بر مردم محل را رد کردند.

بازدید از مناطق آسیب دیده به تفکیک ولسوالی ها

الف – ولسوالی حصه اول بهسود: (1389/03/06)

² کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان به تاریخ 1389/4/6 با رییس و اعضای کمیسیون کوچیها در ولسی جرگه هریک حاجی علم گل کوچی، ملا تره خیل و حاجی بری و اعضای کمیسیون حل مشکل کوچیها هریک حاجی نعیم کوچی، حاجی ککوزی و حاجی شیرخان مصاحبه نمود.

هیات اعزامی کمیسیون مستقل حقوق بشر در ولسوالی حصه اول بهسود به تاریخ 1389/03/08 خورشیدی از 31 قریه کوچک و بزرگ به صورت مستقیم بازدید نموده و جهت مستند سازی، عکس و تصویر برداشته اند. این قریه ها شامل؛ دهن گرماب یا قوم عبدالخالق، گنداب، قول چکر، قلعه لاله، دهن آب لته بند، قلعه مرادخان، دیوالی، قلعه مدد، دهن قول تیزک، دهن شورابک، الهی تیزک، سید محمد، کوته آشور محمد، غارها، آب پران، دشت تیزک، غوچک، دشت پایین، غلامان، دهن نیک، قول بخشی، جوکار، تیزک می باشد. بر علاوه قریه های فوق الذکر؛ قریه های دهن آب پای، کوته ملا، کوته سیرک، زیر حصار، قلعه گیران، قریه خربید، دهن خربید و پیستی مورد بازدید هیات کمیسیون قرار گرفته است. این قریه ها کاملاً خالی از سکنه بوده و تمام دروازه ها و شیشه های خانه های مردم شکستانده شده و اموال مردم به غارت رفته است به طور نمونه وضعیت چهار قریه ازین قریه ها را که کارمندان کمیسیون از آن بازدید نموده اند به بررسی می گیریم:

1. **قریه دهن گرماب یا قوم عبدالخالق: (1389/03/08)** در این قریه حدود 30 فامیل زندگی می کنند. تمام اهالی این قریه بیجاشده و اکثریت شان به کابل مهاجر و یک تعداد محدودی از آنها در قریه های امن بهسود پناه برده اند. در این منطقه یک باب کلینیک، یک باب مکتب و یک مدرسه دینی فعالیت داشته است که در اثر حمله کوچی ها تمام اجناس و وسایل آن غارت گردیده و یک باب خانه که دارای دو اطاق بوده، همراه با چندین دی³ هیزم به آتش کشیده شده است. مسجد و مدرسه این منطقه پهلوی هم واقع بوده که به خاطر نبود ساختمان مکتب شاگردان نیز در آن آموزش می بینند. مسجد، مکتب و مدرسه تاراج شده و اهالی منطقه اظهار داشتند که ازین مسجد و مدرسه در حدود 40 تخته قالین 13 دانه دیگ کلان و بقیه ظروف و وسایل مکتب به تاراج رفته است.

قابل ذکر است که حین سروری، منطقه کاملاً خالی از سکنه بوده و در چندین قریه کارمندان کمیسیون نتوانستند کسی را به عنوان راهنما پیدا نمایند. اما سرانجام کارمندان کمیسیون توفیق یافتند که شخصی بنام علی یاور ولد بوستانعلی مسکونه دهن گرماب ولسوالی حصه اول بهسود با کارمندان کمیسیون همکاری نموده و معلومات قریه های همجوار گرماب را نیز داده است.

2. **قریه دیوالی: (1389/03/08)** بر اساس اظهارات علی یاور از اهالی قریه، در این قریه 30 فامیل زندگی می کنند. حین بازدید ما به ملاحظه رسید که شیشه های تمام خانه ها شکستانده شده و یک باب حویلی که دارای 8 اطاق بوده به آتش کشیده شده و اموال مسجد و خانه های مردم کاملاً چپاول گردیده و چندین دی هیزم نیز به آتش کشیده شده است. مردم این قریه اظهار داشتند که یک باب مهمان خانه که از طرف همبستگی ملی ساخته شده بود، توسط کوچی ها دروازه ها و شیشه های آن شکستانده شده و تمام اموال مهمان خانه به غارت رفته است.

3. **قریه قلعه مدد: (1389/03/08)** یک تن از اهالی قریه (محمد حسین ولد تاج محمد مسکونه همین قریه) اظهار نمود که در این قریه 13 فامیل زندگی داشته و علاوه بر اینکه اموال و اجناس منازل مردم چپاول گردیده، یک پایه آسیاب همراه با 50 بوجی گندم نیز برده شده و تمام وسایل یک باب لیسه (لیسه امام حسن)

³ "دی"، ذخیره هیزم را می گویند.

چپاول گردیده، دروازه ها و شیشه های آن شکستانده شده و تمام دی های هیزم در این قریه به آتش کشیده شده است.

4. تیزک: (1389/3/10) براساس اظهارات دوتن از مردم محل (آصف ولد عبدل و ظفر ولد عبدالحسین مسکونه تیزک ولسوالی حصه اول بهسود) در منطقه اطراف بازار تیزک در حدود 60 فامیل زندگی می کنند. علاوه بر غارت شدن منازل مسکونی، یک باب مکتب و یک باب کلینیک تعطیل و عمدتاً وسایل آن غارت و یا شکستانده شده است. از این منطقه دختری سه ساله ای به نام حبیبه فرزند محمد باقر کشته شده و مادر آن طفل نیز زخمی گردیده است.³

در بازار تیزک یک تعداد دکان ها، نانوائی و هوتل توسط کوچیها غارت و یا سوختانده شده است که در ذیل فهرست می گردد؛ یک باب آسیاب از ظفر ولد عبدالحسین، یک باب دکان از ظفر ولد عبدالحسین، یک باب رادیو سازی از دولت ولد حاجی حسین علی، یک باب دکان از حاجی حیدر ولد حاجی خدا بخش، یک باب نانوائی از حاجی حیدر ولد حاجی خدا بخش، یک باب دکان از آصف ولد عبدل، یک باب هوتل از آصف ولد عبدل، یک باب دکان از سلمان ولد ضامن علی، یک باب گدام از سلمان ولد ضامن، یک باب دکان از حاجی محمد علی ولد حاجی بومان، سه باب دکان از حاجی رمضان حریق، یک باب دکان از صوفی اسدالله ولد حاجی شفا، یک پنچرمینی از رسول ولد غلام، غارت گردیده است.

براساس یافته های هیاتی که از سوی اداره ولایت میدان وردک برای سروی خسارات آمده بودند، در ولسوالی حصه اول بهسود در حدود 120 قریه آسیب دیده و از مجموع این قریه ها در حدود 1015 فامیل مجبور به ترک خانه های شان گردیده اند، که از آن جمله 765 فامیل آن کاملاً متضرر گردیده و تمام اجناس و اموال شان به غارت رفته و تعدادی از منازل مسکونی شان به آتش کشیده شده است.⁴

در ساحات مربوطه ولسوالی حصه اول در مجموع سه نفر به قتل رسیده و یک نفر زخمی شده است. 16 باب مکتب تعطیل گردیده که شش باب آن ضمن اینکه تعطیل شده، وسایل شان هم به تاراج رفته است و همچنان دو باب کلینیک تعطیل گردیده و تمام وسایل شان غارت و یا شکستانده شده است.

ب- ولسوالی حصه دوم بهسود: (1389/03/07)

براساس یافته های کارمندان کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، ولسوالی حصه دوم بهسود در مقایسه با ولسوالی حصه اول و دایمیرداد، کمتر متضرر شده و قریه های کمتری آسیب دیده است. در این ولسوالی هیات اعزامی کمیسیون به تاریخ 1389/3/7 از هفت قریه آسیب دیده (قریه های قول ابغه، قلعه پائین، قلعه بغندک، بالاحصار، چشمه تاغی، دهن خلیل مرده و دهن باغک) بازدید نموده و با تصویر برداری ضبط صدای شاهدان عینی معلومات بدست آمده را مستندسازی کرده اند. قابل ذکر است که حین سروی مناطق آسیب دیده ولسوالی حصه دوم بهسود، تمام قریه ها خالی از سکنه بوده است. تمام ساکنین این قریه ها آواره شده، برخی از خانه های مسکونی و دی های هیزم به آتش کشیده، وسایل و امکانات خانواده ها به تاراج رفته است. در اینجا به عنوان مثال سه قریه آسیب دیده را که کامندان کمیسیون بازدید نموده اند، مورد بررسی قرار می دهیم:

⁴. تصاویر خانه های سوخته و تخریب شده را در ضمیمه 5 و فهرست خانه های سوخته را در ضمیمه 2 مشاهده نمایید.

1- **چشمه تاغی:** (1389/3/7) قرار اظهارات محمد ولد اسحق مسکونه چشمه تاغی در این قریه 8 فامیل زندگی می کنند. حین بازدید ما از این قریه مشاهده شد که قفل ها و شیشه های تمام خانه ها شکستاده شده و تمام اموال مردم به تاراج رفته است. علاوه بر تاراج اموال، یک باب دکان چپاول گردیده و یک باب دکان، یک انباری دکان (گدام) و یک باب آسیاب کاملاً به آتش کشیده شده است که در جدول ضمیمه مشخصات آن ذکر شده است.

2- **قریه دهن خلیل مرده:** (1389/3/7) براساس اظهارات داد محمد ولد سیدمحمد، مسکونه دهن خلیل مرده؛ در این قریه 4 فامیل زندگی می کنند. کارمندان کمیسیون حین بازدید دریافتند که تمام ساکنین این قریه بیجا شده و یک باب خانه که شامل دو اطاق می شود همراه با دو دی هیزم به آتش کشیده شده و اموال خانه ها به غارت رفته است.

3- **قریه دهن باغک:** (1389/3/7) قرار اظهارات داد محمد ولد سید محمد مسکونه دهن خلیل مرده؛ در این قریه 16 فامیل زندگی داشته اند. چشمدید مستقیم کارمندان کمیسیون نشان می دهد که اموال و اجناس مردم بعد از شکستادن قفل و شیشه های منازل، کاملاً تاراج شده و بر علاوه یک اطاق همراه با دو دی هیزم به آتش کشیده شده و یک باب دکان با انباری آن (گدام) کاملاً چپاول گردیده است.

این شخص اظهار می دارد که بر علاوه قریه های فوق، قریه های دهن گنداب، قره فلجان، سرسنگ، باغک و دره غجورک که در مجموع 41 فامیل در این قریه هان زندگی می کنند، همه آواره شده و تمام اجناس و اموال خانه ها غارت گردیده و قفل ها و شیشه های تمام منازل شکستاده شده است.

در دره کجاب قریه های که مربوط ولسوالی حصه دوم بهسود می شود در مجموع به 90 قریه خورد و بزرگ می رسد. بر علاوه دره کجاب، باد آسیاب، خارقول، سبزدخت و مناطق اژدر نیز خالی از سکنه شده است. براساس یافته های هیأت سروی خسارات ولایت میدان وردک؛ در مجموع 850 فامیل از ولسوالی حصه دوم بهسود بیجا شده اند، که از آنجمله 91 فامیل از مربوطات ولسوالی حصه دوم بهسود کاملاً متضرر گردیده؛ مال و اموال شان چپاول گردیده و تعدادی از خانه های شان به آتش کشیده شده است.

ج- ولسوالی دایمیرداد: (9 الی 10/03/1389)

کارمندان کمیسیون در ولسوالی دایمیرداد، از 38 قریه خورد و بزرگ آسیب دیده بازدید نموده و در اکثریت قریه های بازدید شده، خانه ها، دی های هیزم و علوفه های مردم به آتش کشیده شده، مال و اموال مردم کاملاً تاراج گردیده است. قریه های؛ گرماب (علیا و سفلی)، قرقد، گیدرگوی علیا و سفلی، دمقورک، سیاه خوال، بودک، کوته بند نقشین، زرد ارگین، نقشین، سرخ کنه گگ، دهن ارگینگ، قلعه ملایم، ایلدستم، فخره، دشت قادور، دشت نو، سفید قاده، بغلک، شاپار، جوقولک، کوته افغان، گردن حصار، سرکوه، یک رویه، سفید ناهور، تنگی، دیوال، چکه خور سفلی، چکه خور پائین، غوجارک، بیخ کوه، قول بانوی علیا، قول بانوی سفلی، پس قول، کوته ملا، سرفاش، قول داده، جواز سنگ و... از قریه های آسیب دیده ای است که کارمندان کمیسیون از آن بازدید نموده و آسیب های وارده را مستندسازی کرده اند.

قریه های گیدرگوی سفلی، قوطان علیا و سفلی و چند قریه خورد و بزرگ دیگر به خاطر عدم امنیت، بازدید نشده، لذا قریه های مذکور از بازدید و سروی بازمانده است. در این قسمت به بررسی چهار قریه آسیب دیده به عنوان نمونه می پردازیم:

1. قریه های گرماب (علیا و سفلی): (1389/03/09) سید امان الله ولد سید فقیر یکی از باشندگان منطقه حین سروی گرماب بالا و پایین اظهار می دارد که موقعیت این دو قریه در داخل یک دره بوده و در هر دو قریه در حدود 21 فامیل قبل از جنگ زندگی داشته که در این حادثه همه آواره گردیده اند. مشاهدات کارمندان کمیسیون نشان می دهد که در این قریه در حدود 9 باب خانه و یک دهلیز مسجد به آتش کشیده شده، تمام کشت و زراعت مردم توسط رمه های کوچی ها چرانده شده و مال و اموال مردم غارت گردیده است. تعدادی از مردم محل که در منطقه جدیداً برگشته بودند، اظهار نمودند که تمام مواشی اهالی این قریه توسط کوچی ها به تاراج رفته است؛ زیرا در این حادثه مردم محل غافل گیر شده و نتوانسته اند مواشی و اموال خود را قبل از جنگ از منطقه بکشند.

2. قریه قرقد: (1389/03/09) سید امان ولد سید فقیر، یکی از باشندگان محل اظهار نمود که در این قریه 19 فامیل زندگی می کنند که همه آواره شده اند. کوچیها از این منطقه حمله خود را آغاز کردند و با آتش کشیدن دی های هیزم به ایجاد وحشت پرداختند و در نتیجه تمام مردم در تاریکی شب بدون اینکه وسایل منزل و مواشی شان را کشیده بتوانند، از منطقه فرار نمودند. علاوه بر آواره شدن مردم و غارت اموال منازل، مجموعاً هفت دی هیزم و یک باب کاهدان پراز علف توسط کوچی ها حریق گردیده است. تعدادی از مردم که در منطقه تازه رسیده بودند، بیان کرده اند که تمام مواشی ما را کوچی ها برده اند و کشت و زراعت ما توسط رمه های کوچی ها نابود گردیده است. به تاریخ 9 جوزا 1389 که کارمندان کمیسیون در منطقه رفته بودند، مشاهده کردند که شترها و رمه های کوچی ها داخل کشت و زراعت مردم در حال چریدن است. يك مسجد هم به صورت نسبی سوخته است.

3. قریه سیاه خوال: (1389/03/10) بر اساس اظهارات هریک شیخ کاظم ولد بهمن علی و سید هاشم ولد سید امان مسکونه قریه دمقورک، در این قریه 26 فامیل زندگی داشتند. از این قریه همه ساکنین آن آواره شده و همراه با تمام اموال و اجناس مردم، یک باب دکان غارت شده و چهار باب خانه نیز حریق گردیده است. اظهارات اشخاص فوق الذکر حاکی است که مردم نتوانسته مواشی و اجناس شان را خارج نمایند و تمام مواشی مردم توسط کوچیها برده شده است.

4. قریه قلعه ملایم: (1389/03/10) تقی ولد عوض، باشنده قریه قلعه ملایم که اجناس دکان اش کاملاً حریق گردیده بود، اظهار می دارد که در این قریه در حدود 38 فامیل زندگی داشته و همه از منطقه خود بیجا شده اند. مال و اموال مردم غارت شده و هشت باب خانه و یک دکان حریق شده و شش باب دکان چپاول گردیده که فهرست آنها قرار ذیل اند: یک باب دکان از تقی ولد عوض (این دکان با اجناس آن کاملاً حریق گردیده است)، یک باب دکان از غریب علی ولد کلنی حسن، یک باب دکان از رمضان ولد حسین علی (اموال آن کاملاً غارت شده است)، یک باب دکان به مالکیت رستم ولد قربانعلی، یک باب دکان از محمد حسین ولد شیخ برات (در جمع کشته شدگان نیز است)، کاملاً غارت شده است.

بر اساس مشاهدات مستقیم کارمندان کمیسیون، ولسوالی دایمیر داد بیشتر از مناطق دیگر در جریان جنگ آسیب دیده و یافته های هیأت سروی خسارات ولایت میدان وردک، نشان می دهد که در این ولسوالی بیش از 130 قریه خورد و بزرگ آسیب دیده است. در ساحات متذکره شش باب مکتب و یک باب کلینیک تعطیل شده⁵

⁵ فهرست مکتب های را که تعطیل شده، در ضمیمه 3 مشاهده نمایید.

وتمام وسایل شان غارت و یا نابود گردیده است. از این ولسوالی، سه نفر کشته و چهار نفر زخمی و در حدود 926 فامیل آواره شده و مردم ساحات متذکره تمام مال و اموال خود را از دست داده اند.

جمع بندی کلی یافته ها

- براساس یافته های هیأت کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، به تعداد 6 نفر از مردم محل (سه نفر از ولسوالی حصه اول بهسود و سه نفر از ولسوالی دایمیرداد) در جریان جنگ واکثرا به تاریخ 1389/2/26 به قتل رسیده اند. از جمله آنها یک طفل سه ساله به نام حبیبه نیز شامل کشته شدگان است. گفتنی است که اجساد کشته شدگان چندین روز در کوهها مانده است. مثلا جسد شیخ برات ولد عبدالله الی تاریخ 1389/3/11 مفقود بوده و دفن نگردیده است.
- به تعداد شش نفر از مردم محل در جریان جنگ زخمی شده اند. در بین زخمیان اطفال و زنان نیز شامل می باشد. مشخصات کامل زخمی ها در جدول ضمیمه ذکر شده است.
- براساس یافته های هیأت کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان و بررسی هیأت سروی خسارات ولایت میدان وردک، در نتیجه وقوع جنگ، در مجموع به تعداد 2791 فامیل از هر سه ولسوالی حصه اول و دوم بهسود و دایمیرداد (از ولسوالی حصه اول 1015 فامیل، حصه دوم 850 فامیل و دایمیرداد 926 فامیل) بیجا شده و راهی مناطق دیگر از جمله شهر کابل گردیده اند. از این میان 1782 فامیل (یعنی 765 فامیل از حصه اول بهسود، 91 فامیل از حصه دوم بهسود و 926 فامیل از دایمیرداد) بر علاوه اینکه بیجا شده اند، مال و اموال خود را نیز از دست داده و تعدادی زیادی از این فامیل ها خانه های شان به آتش کشیده شده است.
- به تعداد 340 قریه خرد و بزرگ در هر سه ولسوالی (120 قریه در حصه اول بهسود، 90 قریه در حصه دوم بهسود و 130 قریه در دایمیرداد) در جریان جنگ کاملا تخلیه گردیده و حین بازدید هیأت دفتر ساحوی کمیسیون در بامیان، خالی از سکنه بوده است. که از این جمله 180 قریه در هر سه ولسوالی شدیدآ آسیب دیده است. یعنی خانه های مردم به تاراج رفته، تعمیر بعضی خانه ها سوختانده شده و در برخی موارد حاصلات زراعتی با چریدن رمه ها تخریب شده است.
- یافته های هیأت دفتر ساحوی کمیسیون در بامیان نشان می دهد که به تعداد 153 باب تعمیر خانه در هر سه ولسوالی حصه اول، حصه دوم بهسود و دایمیرداد حریق گردیده که شامل 323 باب اتاق مسکونی می شود. از اکثریت خانه های سوخته تصاویر مستند برداشته شده و مشخصات کامل مالکان آن نیز با تفکیک قریه و ولسوالی ثبت گردیده که جدول آن ضمیمه این گزارش می باشد.
- به تعداد 35 باب مکتب در هر سه ولسوالی تعطیل و شیشه ها و دروازه های تعداد زیادی از این مکاتب شکستانده شده و وسایل آن نابود گردیده است. در نتیجه، بیش از 5450 دانش آموز از حق تعلیم و تربیه محروم گردیده اند. گفتنی است که شاگردان این مکاتب در سالهای گذشته نیز قربانی این منازعه گردیده و مدت های مدیدی از حق تعلیم و تربیه خویش محروم شده بودند.
- به تعداد چهار باب کلینیک در جریان جنگ تعطیل، دروازه و شیشه های شان شکستانده شده، ادویه و دیگر امکانات آن چپاول و یا نابود گردیده است.

- با توجه به وسعت و گستردگی میزان خسارات وارده برخانه ها، تاراج اموال و امکانات خانواده ها، تخریب زمینهای زراعتی و مواشی مفقود شده مردم محل، دستیابی به آمار روشنی در زمینه این خسارات برای هیأت دفتر ساحوی کمیسیون در بامیان ممکن نبوده و قابل تخمین نبوده است.
- نمایندگان کوچیها در شورای ملی و اعضای کمیسیون حل مشکل کوچیها طی اظهارات ضد و نقیض مدعی اند که در اثر این جنگ یک تن از کوچی ها کشته شده و دو تن زخم بر داشته و چهار تن دیگر همراه با 500 گوسفند و تعدادی از شترهای شان لادرک می باشند. هم چنان آنها مدعی اند که از اثر بازگرداندن کوچی ها، به مواشی شان علوفه و آب نرسیده و برخی هم از بین رفته است. آنها مدعی شدند که بر آنها حدود 10 میلیون افغانی خسارت وارد شده است؛ در حالی که دولت دو میلیون افغانی را به عنوان جبران خسارت به آنها پرداخته است. هیات کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان در مورد خسارات و تلفات وارد آمده به کوچیها طالب اسناد و مدارک شد؛ اما آنها اظهار نمودند که معلومات دقیق در دست ندارند. کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان بار دیگر به تاریخ 1389/4/16 با حاجی ککوزی عضو کمیسیون حل مشکل کوچیها در تماس شد و از وی اسناد و مدارک که ادعای شان را به اثبات برساند، مطالبه نمود. وی اظهار نمود که به دلیل پراکنده شدن کوچیها به ولایات، اسناد معتبر ارائه نمی تواند. حاجی ککوزی اسم یک نفر مقتول به نام ببرک و اسامی مفقودین هر یک امان ولد گل خان از قوم بهرام خیل، زمان ولد شیر زمان از قوم دولت زی، لآخر ولد رحم دل از قوم اکور خیل، المر ولد گل مر از قوم حسین خیل را به کمیسیون ارائه نمود. باید گفت که به جز از ارائه فهرست یک نفر مقتول و مفقودین، سندی که ادعای شان را ثابت کند، ارائه نکرد و کدام مرجع مستقل نیز ادعای کوچیها را تایید نکرده است.
- با آنکه به تاریخ 1389/1/24 کوچی ها الی مرزهای ولسوالی های حصه اول و دوم بهسود و دایمیرداد رسیده و احتمال وقوع جنگ متصور بود، اما حکومت مرکزی و حکومت های محلی ولایت میدان وردک هیچگونه اقدام موثری برای جلوگیری از وقوع جنگ بین طرفین منازعه انجام ندادند و در نتیجه ای اهمال حکومت به تاریخ 1389/2/26 جنگ به وقوع پیوست. نماینده گان کوچی ها می پذیرند که هر دو طرف منازعه مسلح اند ولی کوچیها ادعا دارند که قبلاً آنها مردم محل را خلع سلاح نموده و اسلحه شان را به حکومت تسلیم نموده بودند.
- با وجودی که جنگ در ولسوالی های بهسود و دایمیرداد از چندین سال به این طرف همه ساله به وقوع می پیوندد و در جریان آن جرایم و نقض های فاحش حقوق بشری ارتکاب می یابد، اما حکومت (حکومت مرکزی و محلی) هیچ گامی برای بررسی و مستند سازی این جرایم و پیگرد قانونی مجرمان برنداشته و مقامات محلی می گویند که تحقیق در این زمینه از توان ما خارج است.
- چنانکه تذکر رفت، به تاریخ 1389/2/26 اولین دسته از نیروهای اردوی ملی در مناطق آسیب دیده و جنگی مستقر می شود و به تاریخ 1389/2/28 فرمان رئیس جمهور نیز مقرر می دارد که باید آتش بس فوری برقرار شود و هیچکدام از جوانب نباید دست به تعرض بزنند، اما یافته های هیات کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان نشان می دهد که تاراج خانه های مردم و آتش زدن آنان الی خروج کامل کوچی ها به تاریخ 1389/3/9 ادامه می یابد و نیروهای اردوی ملی جلو تاراج خانه های مردم در ولسوالی های

دایمیرداد و حصه اول بهسود را نمی گیرد. برخی از افسران اردوی ملی به کارمندان کمیسیون استدلال کردند که به ما دستور دخالت داده نشده و ماباید بی طرفانه عمل کنیم.

- هم نماینده گان کوچیها و هم مردم بهسود به کارمندان کمیسیون گفته اند که حکومت مرکزی مقصر اصلی بوده و در تداوم منازعات مسلحانه دست دارد. هر دو طرف، حکومت مرکزی را به دلیل اینکه این مشکل را برای همیشه حل ننموده و با این مشکل برخورد سیاسی می کند، شدیداً مورد انتقاد قرار می دهند.

نتیجه گیری

در جریان جنگ امسال 6 نفر از مردم محل کشته و 6 نفر دیگر زخمی شده، بیش از 2791 فامیل از هر سه ولسوالی بیجا و آواره شدند و اموال و دارایی های اکثریت خانواده های مردم محل، غارت گردیده و به تاراج رفته است. در حدود 153 باب خانه شامل 323 اتاق از مردم محل به طور کامل حریق گردیده، 53 باب مکتب تعطیل شده که در اثر آن حدود 5450 دانش آموز از آموزش و پرورش محروم شدند و خسارات هنگفتی در اثر تاراج خانه ها، مفقود شدن مواشی و تخریب زمین های زراعتی و تعطیل شدن مکاتب وکلنیک ها به مردم محل تحمیل گردید.

در این قضیه حق کرامت انسانی، حق حیات، حق مالکیت، حق مصونیت از کوچ اجباری، حق آزادی از غصب و تخریب ملکیت، حق تعلیم و تربیت، حق دسترسی به خدمات صحی، حق آزادی و امنیت شخصی و... تعداد زیادی از شهروندان افغانستان نقض گردیده است. دولت به موجب مواد 6، 22، 23، 24، 38، 40، 43 و 52 قانون اساسی افغانستان، مواد سایر قوانین داخلی و کنوانسیونهای بین المللی حقوق بشر مکلف به رعایت و حمایت حقوق بشری شهروندان افغانستان است. اما دولت با توجه به متن گزارش، به مکلفیت های خود در قبال حقوق بشری شهروندان، اقدام موثر و به موقع ننموده است. در واقع این قضیه مصداق بارز نقض فاحش حقوق بشر است.

با آنکه در جریان این منازعه نقض های فاحش حقوق بشر و اعمال مجرمانه زیادی ارتکاب یافته؛ اما حکومت مرکزی و ادارات محلی ولایت میدان وردک هیچ اقدامی جهت تحقیق و مستندسازی جرایم ارتکاب یافته و پیگرد قانونی مجرمان ننموده و از سالهای قبل نیز هیچ دوسیه ای در این ارتباط در سارنوالی های آن ولایت تشکیل نشده است. بدون شک برخورد سهل انگارانه و اهمال دولت در برابر ارتکاب جرایم و نقض حقوق بشر، موجب تضعیف حاکمیت قانون و ترویج و تداوم فرهنگ معافیت از مجازات و قانون گریزی خواهد شد. بی توجهی دولت نسبت به این قضیه در سالهای گذشته، موجبات تداوم این منازعه را فراهم نموده و منجر به تشدید عصبیت های قومی، احیای فرهنگ جنگ سالاری و تضعیف حاکمیت دولت شده و بر روند شکل گیری ملت و دولت سازی به شدت صدمه خواهد زد، که در آن صورت نه یک گروه قومی؛ بلکه تمام مردم و نظام سیاسی کشور متضرر خواهند شد.

پیشنهادات

1. چنانکه در درگزارش آمده است، در جریان جنگ امسال ساکنین بیش از 340 قریه درهرسه ولسوالی حصه اول و حصه دوم بهسود و دایمیرداد مجبور به ترک خانه های خود شده و بیش از 180 قریه در هر سه ولسوالی شدیداً آسیب دیده است. ساکنین این قریه ها نیازمندی عاجل به کمکهای اساسی بشردوستانه دارند تا

بتوانند شیرازه زندگی خویش را تا حدی دوباره احیا کنند. بنابر این دولت افغانستان و نهادهای خیریه ملی و بین المللی باید به کمک مردم بیجا شده و آسیب دیده شتافته و مطابق فرمان رئیس جمهور اقدام به جبران خسارات وارده نمایند تا جلو یک فاجعه انسانی دیگر گرفته شود.

2. دولت افغانستان جهت جبران عادلانه خسارات وارده بر مردم محل، تمام مناطق آسیب دیده را مورد ارزیابی و تحقیقات همه جانبه قرار دهد و تدابیر لازم را جهت کمک و جبران عادلانه خسارات، اتخاذ نماید.

3. آنگونه که در گزارش تذکر رفت، از چندین سال به این طرف در جریان منازعه کوچی ها و مردم محل، جرایم متعددی ارتکاب یافته اما حکومت افغانستان هیچ گام موثری در جهت مستند سازی قضایا و پیگرد قانونی مجرمان برنداشته است. بنابر این دولت افغانستان به منظور پایان دادن به فرهنگ معافیت و قانون گریزی، جرایم ارتکاب یافته در جریان جنگ را مورد بررسی دقیق قرار داده و پیگرد قانونی مجرمان و ناقضان حقوق بشر را روی دست گرفته و بدین طریق به مردم افغانستان اطمینان بدهد که دیگر هیچ مجرمی از تطبیق مجازات معافیت حاصل نمی کند.

4. از چندین سال به این طرف در جریان جنگ از سلاحي مختلف النوع استفاده شده است، بنابر این دولت باید جهت خلع سلاح گروه های مسلح غیر قانونی که این منازعه را دامن می زنند، اقدامات جدی روی دست گیرد.

5. کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان پیشنهاد سالهای گذشته خویش را دوباره تکرار می کند که؛ راه حل اساسی و دایمی این معضل، تطبیق حکم مادهی چهاردهم قانون اساسی افغانستان است که دولت را مکلف می سازد تا برای " انکشاف زراعت و مالداری، بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی و معیشتی دهقانان و مالداران و " اسکان " کوچیان، برنامه های موثر طرح و تطبیق نماید". بنابر این به دولت افغانستان بار دیگر پیشنهاد می گردد که برای حل ریشه ای این معضل و جلوگیری از ترویج فرهنگ تفنگ سالاری و تشدید عصبیت قومی، جلوگیری از ایجاد فاصله بین حکومت و مردم، پایان دادن به فرهنگ معافیت و استحکام حاکمیت قانون، به طور صادقانه اقدام به تطبیق عادلانه حکم ماده چهاردهم قانونی اساسی و فرمان رئیس جمهور نموده و از تکرار منازعه در سالهای آینده جلوگیری نماید.

6. چنانچه که در فرمان رئیس جمهور آمده، باید در ظرف سه ماه آینده برای کوچی ها اسکان داده شود، اما دیده می شود که تا هنوز هیچگونه اقدام عملی در این مورد صورت نگرفته است. به این لحاظ از حکومت مرکزی تقاضا می شود تا این پروسه را در اسرع وقت اجرا و عملی نماید.

7. با توجه به نقش مؤثر جامعهی جهانی و سازمان ملل متحد در تأمین صلح، ثبات و توسعهی افغانستان، پیشنهاد می گردد که آنها دولت افغانستان را در اجرای تعهداتش در قبال حقوق شهروندان و پیشنهادات فوق، مورد حمایت جدی و مؤثر قرار بدهند.

ضمیمه 1.

جدول اسامی مقتولین و زخمی های منازعه کوچی ها و مردم محل در ولسوالی های حصه اول بهسود و ولسوالی دایمیرداد.

تاریخ قتل	قریه	ولسوالی	سن	شهرت		ردیف
				نام	نام پدر	
1389/02/26	تیزک	حصه اول بهسود	3	حبیبه	محمد باقر	1
1389/02/26	دهن شورابک	حصه اول بهسود	35	داراب	فیض محمد	2
1389/02/26	دهن نیک	حصه اول بهسود	55	محرم علی	مراد علی	3
1389/02/26	قول بانو	ولسوالی دایمیرداد	26	سلمان علی	حسین علی	4
1389/02/26	دهن ارگینک	ولسوالی دایمیرداد	30	محمد طاهر	محراب علی	5
1389/02/26	قلعه ملایم	ولسوالی دایمیرداد	45	شیخ برات	عبدالله	6
مجموعه : 6 نفر						
زخمی ها						
تاریخ	قریه	ولسوالی	سن	شهرت		ردیف
				نام	نام پدر	
1389/02/227	قلعه ملایم	دایمیرداد	14	سخیداد	رمضانعلی	1
1389/02/30	گیدرگو	دایمیرداد	26	امان الله	سید فقیر	2
1389/02/26	کوته چتک	دایمیرداد	80	جانعلی	قربانعلی	3
1389/02/26	قلعه ملایم	دایمیرداد	65	شیخ یوسف	عبدالحسین	4
1389/02/26	سیاه خوال	دایمیرداد	47	کاظم	بهمن	5
1389/02/26	تیزک	حصه اول بهسود	37	همسر محمد باقر	علی جان	6
مجموعه: 6 نفر						

ضمیمه 2.

جدول خانه های سوخته

تعداد اتاق	قریه	ولسوالی	شهرت		ردیف
			نام	نام پدر	
6	چشمه تاغی	حصه دوم بهسود	محمد علی	محمد نبی	1
1	دهن باغک	حصه دوم بهسود	حسن	حسین بخش	2
2	دهن خلیل مرده	حصه دوم بهسود	دادمحمد	سید محمد	3
2	دهن گرم آب	حصه اول بهسود	صوفی صفدر	زوار صوفی	4

5	قربانعلی	نامعلوم	حصه اول بهسود	گنداب	6
6	سلطان حسین	الله بخش	حصه اول بهسود	قول چکر	3
7	ابراہیم	حاجی عوض	حصه اول بهسود	قلعہ لالہ	4
8	رمضانعلی	پایندہ محمد	حصه اول بهسود	دیوالی	8
9	غلام سخی	میرزا حسین	حصه اول بهسود	قلعہ مراد خان	2
10	عبدالله	عوض	حصه اول بهسود	قلعہ مراد خان	1
11	مراد علی	دیدار علی	حصه اول بهسود	دھن قول	2
12	نامعلوم		حصه اول بهسود	قول بخشی	1
13	نامعلوم		حصه اول بهسود	قول بخشی	1
14	نامعلوم		حصه اول بهسود	جوکار	3
15	نامعلوم		حصه اول بهسود	جوکار	1
16	نامعلوم		حصه اول بهسود	جوکار	1
17	نامعلوم		حصه اول بهسود	جوکار	1
18	عبدالعلی	عوضعلی	حصه اول بهسود	قلعہ الہی	2
19	احمد حسین	خداداد	حصه اول بهسود	قلعہ الہی	6
20	حاجی خان	حاجی بومان	حصه اول بهسود	قلعہ الہی	5
21	محمد علی	حاجی بومان	حصه اول بهسود	قلعہ الہی	7
22	چمن	آشور محمد	حصه اول بهسود	قلعہ الہی	2
23	امین	برات	حصه اول بهسود	قلعہ الہی	2
24	یعقوب	علی داد	حصه اول بهسود	قریہ سید محمد	8
25	جعفر	میر علی	حصه اول بهسود	کوٹہ آشور محمد	2
26	علی احمد	میر احمد	حصه اول بهسود	کوٹہ آشور محمد	2
27	قربان	بومان	حصه اول بهسود	قلعہ آشور محمد	2
28	ملارضا	داراب	حصه اول بهسود	غارها	1
29	بمان علی	غلام حسن	حصه اول بهسود	غارها	2
30	عوض	خداداد	حصه اول بهسود	غارها	6
31	رسول	حاجی ابراہیم	حصه اول بهسود	غارها	2
32	بومان	سلطان	حصه اول بهسود	سید محمد	2
33	ابراہیم	قربان	حصه اول بهسود	سید محمد	5
34	سکندر	احمد علی	حصه اول بهسود	سید محمد	4
35	سلطان	علی احمد	حصه اول بهسود	سید محمد	2
36	داراب		حصه اول بهسود	آب پران	6

37	داراب علی	رمضان	حصه اول بهسود	آب پران	6
38	محراب	رمضان	حصه اول بهسود	آب پرالان	6
39	غلام سخی	غلام نبی	حصه اول بهسود	دهن نیک	1
40	ظاهر	باقر	حصه اول بهسود	دهن نیک	4
41	رازق	محمد عظیم	دایمیر داد	جواز سنگ	1
42	سلمان	محمد جان	دایمیر داد	جواز سنگ	1
43	علی جان	محمد علی	دایمیر داد	قولبانوی سفلی	1
44	اسدالله	سلطان علی	دایمیر داد	قولبانوی سفلی	2
45	محمد اسحق	یعقوب	دایمیر داد	قولبانوی سفلی	1
46	عبدالحسین	معصوم	دایمیر داد	قولبانوی سفلی	1
47	محرّم علی	سلطان علی	دایمیر داد	پس قول	2
48	خادم حسین	فیض الله	دایمیر داد	پس قول	4
49	محمد خان	جان محمد	دایمیر داد	پس قول	1
50	عبدالله	رمضان	دایمیر داد	پس قول	1
50	حاجی حسین	غلام رسول	دایمیر داد	پس قول	1
52	حاجی غلام علی	غلام رضا	دایمیر داد	بیخ کوه	3
53	طالب	حسین علی	دایمیر داد	بیخ کوه	2
54	ابراهیم	موسی	دایمیر داد	بیخ کوه	2
55	محمد حسین	اسحق	دایمیر داد	بیخ کوه	3
56	عصمت الله	احمد علی	دایمیر داد	بیخ کوه	4
57	ناظر حسین	محمد مبین	دایمیر داد	کوتہ ملا یاسین	3
58	شیخ محسن	محمد یاسین	دایمیر داد	کوتہ ملا یاسین	2
59	محمد خان	محمد اسحق	دایمیر داد	کوتہ ملا یاسین	4
60	محمد ابراهیم	محمد موسی	دایمیر داد	سرقاش	1
61	محمد داود	ابراهیم	دایمیر داد	سرقاش	1
62	قربانعلی	علی محمد	دایمیر داد	سرقاش	1
63	عوضعلی	خانعلی	دایمیر داد	سرقاش	1
64	شیر محمد	سخیداد	دایمیر داد	قول داده	1
65	حسن رضا	یزدانبخش	دایمیر داد	قول داده	1
66	محمد نبی	محمد علی	دایمیر داد	قول داده	1
67	محمد	گل احمد	دایمیر داد	گرماب علیا	1
68	پار محمد	گل احمد	دایمیر داد	گرماب علیا	5

69	حاجی محراب	گل احمد	دایمیر داد	گراماب علیا	2
70	نادر	گل احمد	دایمیر داد	گراماب علیا	1
71	دهلیز مسجد		دایمیر داد	گراماب علیا	1
72	سید میر احمد	سید صادق	دایمیر داد	گراماب علیا	2
73	دهلیز مسجد		دایمیر داد	گراماب پایین	1
74	سیدحسن	سیدحیدر	دایمیر داد	گراماب پایین	2
75	سید عالم	سیدبیستان	دایمیر داد	گراماب پایین	3
76	داراب	سهراب	دایمیر داد	گراماب پایین	4
77	محمد نعیم	جانعلی	دایمیر داد	گراماب پایین	3
78	سید میرزا	سید ظاهر	دایمیر داد	گراماب پایین	2
79	غلام علی	حبیب الله	دایمیر داد	قرقد	1
80	سید قدوس	سیدسلطان	دایمیر داد	گیدرگو	1
81	سید اسدالله	سید فقیر	دایمیر داد	گیدرگوی پایین	3
82	سید امان	سید فقیر	دایمیر داد	گیدرگوی پایین	3
83	سید امیر شاه	سیدظاهر	دایمیر داد	گیدرگوی پایین	3
84	سید عزیز	سیدفقیر	دایمیر داد	گیدرگوی پایین	1
85	سید هاشم	سید امان	دایمیر داد	دمقورک	1
86	حسین علی	خانعلی	دایمیر داد	سیاه خوال	1
87	شیخ کاظم	بهمن	دایمیر داد	سیاه خوال	1
88	اسماعیل	سید احمد	دایمیر داد	سیاه خوال	1
89	فقیر حسین	سید احمد	دایمیر داد	سیاه خوال	4
90	سرور	بهمن	دایمیر داد	بودک	1
91	غلام حسین	کلبی حسین	دایمیر داد	بودک	1
92	ناظر حسین	عبدالحسین	دایمیر داد	بودک	3
93	فقیر حسین	خادم حسین	دایمیر داد	بودک	2
94	شیخ تقی	عوضعلی	دایمیر داد	بودک	3
95	اسماعیل	محرّم	دایمیر داد	بودک	2
96	غلام حسین	تاج محمد	دایمیر داد	کوتہ بند نقشین	3
97	جانعلی	بر اتعلی	دایمیر داد	کوتہ بند نقشین	1
98	احمد علی	عیدمحمد	دایمیر داد	زردارگین	3
99	نوروز	رمضان	دایمیر داد	سرخ کنه گک	2
100	اسحق	یعقوب	دایمیر داد	ارگینگ	2

101	تقی	عوض	دایمیر داد	قلعه ملایم	1 دکان
102	حسین	محب علی	دایمیر داد	قلعه ملایم	2
103	عوض	محراب علی	دایمیر داد	قلعه ملایم	2
104	عبدالحمید	محراب علی	دایمیر داد	قلعه ملایم	2
105	حسن	بر اتعلی	دایمیر داد	قلعه ملایم	1
106	اسماعیل	محمد موسی	دایمیر داد	قلعه ملایم	1
107	محمدحسن	محمدسرور	دایمیر داد	قلعه ملایم	3
108	محمد جواد	محراب علی	دایمیر داد	قلعه ملایم	3
109	محمدحسین	خداداد	دایمیر داد	قلعه ملایم	2
110	باقر	اسماعیل	دایمیر داد	ایلدستم	1
111	ناصر	محمد نادر	دایمیر داد	فخره	1
112	غسل خانه مسجد		دایمیر داد	قادر	1
113	برات	میرخان	دایمیر داد	قادر	2
114	ظاهر	ایوب	دایمیر داد	قادر	2
115	محمد	حسین	دایمیر داد	قادر	1 به صورت نسبی سوخته است.
116	میرزا خان	فقیر	دایمیر داد	قادر	2
117	علی خان	فقیر	دایمیر داد	قادر	2
118	عوض	اکبر	دایمیر داد	قادر	1
119	میرزا حسین	احمد جان	دایمیر داد	قادر	1
120	محراب علی	علی شفا	دایمیر داد	دشت ناو	1
121	غلام حسن	علی شفا	دایمیر داد	دشت ناو	2
122	محمد تقی	عوضعلی	دایمیر داد	دشت ناو	2
123	حسن	عوضعلی	دایمیر داد	دشت ناو	3
124	سلطان	غلام حسین	دایمیر داد	دشت ناو	1
125	محمدحسین	غلام حسین	دایمیر داد	دشت ناو	1
126	گل حسین	برات	دایمیر داد	سفیدقاده	1
127	علی حسین	برات	دایمیر داد	سفیدقاده	1
128	تقی	علی جان	دایمیر داد	بغلک	2
129	محمد حسین	حاجی سردار	دایمیر داد	بغلک	1
130	قربان	غلام سخی	دایمیر داد	بغلک	1

131	محمد ظاهر	دولت حسین	دایمیرداد	شاپار	1
132	محمد عیسی	حاجی حسین	دایمیرداد	شاپار	2
133	حسین	علی حسن	دایمیرداد	جوقولک	2
134	حاجی حسین	جعفر	دایمیرداد	کوته افغان	1
135	اسدالله	علی نگاه	دایمیرداد	گردن حصار	1
136	ناظر حسین	محمد کاظم	دایمیرداد	گردن حصار	1
137	قربان	علی جان	دایمیرداد	گردن حصار	2
138	عزیز	عبدالوهاب	دایمیرداد	گردن حصار	2
139	قربان علی	سلطان	دایمیرداد	گردن حصار	1
140	محمد موسی	خان محمد	دایمیرداد	سرکوه	1
141	عالم	شیرمحمد	دایمیرداد	سرکوه	1
142	محمد قادر	یوسف علی	دایمیرداد	سرکوه	1
143	غلام نبی	محمد موسی	دایمیرداد	سرکوه	1
144	رجبعلی	بر اتعلی	دایمیرداد	قول بانوی علیا	1
145	قربانعلی	حسین علی	دایمیرداد	قول بانوی علیا	1
146	نادر	محمد رازی	دایمیرداد	قول بانوی علیا	1
147	محمد حسن	محمد امان	دایمیرداد	قول بانوی علیا	1
148	محمد محسن	یاسین	دایمیرداد	قول بانوی علیا	1
149	محمد خان	اسحق	دایمیرداد	قول بانوی علیا	1
150	اسدالله	عبدالحسین	دایمیرداد	یک رویه	1
151	محمد تقی	یحیی خان	دایمیرداد	یک رویه	2
152	رمضان	محمد تقی	دایمیرداد	یک رویه	2
153	ملک بمان	رمضان	دایمیرداد	یک رویه	2
323					
مجموعه : 153 باب خانه که شامل 323 اتاق می شود.					

نوت: نام مالکان برخی از خانه نامعلوم است. چون حین بازدید همکاران از ساحه کسی در آنجا نبوده است.

ضمیمه 3.

جدول مکاتب تعطیل شده در جریان جنگ

ردیف	نام مکتب	ولسوالی	قریه	تعداد شاگرد	ملاحظات
1	لیسه آب اوجی	حصه دوم بهسود	سفیدقلعه	250	مدت چندروز تعطیل بوده است
2	لیسه میر هزار	حصه دوم بهسود	میر هزار	250	تعطیل گردیده است
3	لیسه دشت	حصه دوم بهسود	باد آسیاب	405	مدت چهار روز تعطیل بوده است.
4	متوسطه محمدیه	حصه دوم بهسود	تره بلاق	125	تعطیل گردیده است
5	متوسطه توحید اژدر	حصه دوم بهسود	اژدر	98	تعطیل گردیده است
6	ابتدائیه شش برجه	حصه دوم بهسود	دره کجاب	0	
7	ابتدائیه ده مرده	حصه دوم بهسود	ده مرده کجاب	0	هم تعطیل گردیده و هم تمام امکانات آن سرقت و یا شکستانده شده است.
8	ابتدائیه خارقول	حصه دوم بهسود	خارقول	0	
9	متوسطه خاتم الانبیا	حصه دوم بهسود	سرباد آسیاب	0	
10	ابتدائیه بابوکه	حصه دوم بهسود	سرکجاب	0	
11	ابتدائیه بی بی حاجر	حصه دوم بهسود	سبزدرخت	120	
12	متوسطه طلوع	حصه دوم بهسود	سرتاله	200	
13	ابتدائیه شاه حسن	حصه دوم بهسود	با آسیاب	170	
14	متوسطه انقلاب	دای میرداد	سوخته	87	
15	متوسطه عطائی	دای میرداد	علیاتک	212	
16	متوسطه شهیدحسین	دای میرداد	بغلک	250	
17	لیسه شهید علی رضا	دای میرداد	دامن پیناب	300	
18	متوسطه محسن زمانی	دای میردد	نقشی	163	
19	مکتب ابتدائیه سنگ پول	دایمیرداد	سنگ پول	100	

20	ابتدائیه ابوذر غفاری	حصه اول بهسود	تیزک	118	
21	ابتدائیه دهن غارا	حصه اول بهسود	غارا تیزک	51	
22	متوسطه تیزک	حصه اول بهسود	تیزک	250	
23	متوسط امام حسن مجتبی	حصه اول بهسود	قلعه سید تیمور	250	
24	متوسطه دهن گرماب	حصه اول بهسود	دهن گرماب کجاب	163	
25	ابتدائیه سید رضا	حصه اول بهسود	گرم آب کجاب	120	
26	متوسطه شهر نیرو	حصه اول بهسود	شهر نیرو	187	تعطیل گردیده است
27	ابتدائیه اوچک	حصه اول بهسود	اوچک	140	تعطیل گردیده است
28	متوسطه سفید بید	حصه اول بهسود	سفید بید	130	تعطیل گردیده است
29	ابتدائیه لته بند	حصه اول بهسود	لته بند	110	تعطیل گردیده است
30	لیسه استقلال	حصه اول بهسود	فرخولوم	551	این مکتب چهارروز تعطیل بوده است
31	متوسطه گردن دیوار	حصه اول بهسود	گردن دیوار سیاه سنگ	300	این مکتب چهارروز تعطیل بوده است
32	ابتدائیه چلیم جای	حصه اول بهسود	چلیم جای	110	تعطیل گردیده است
33	ابتدائیه آب دره	حصه اول بهسود	آب دره	115	تعطیل گردیده است
34	ابتدائیه دهن آب دره	حصه اول بهسود	دهن آب دره	72	تعطیل گردیده است
35	ابتدائیه قول فقیر	حصه اول بهسود	قول فقیر	53	تعطیل گردیده است
مجموعه : 35 باب مکتب تعطیل شده و بیش از 5450 نفر دانش آموز از آموزش بازمانده اند.					

نوت: تعداد شاگردان برخی از مکاتب به دلیل در دسترس نبودن مسئولین معارف دریافت نگردیده نیابراین در جدول صفر گذاشته شده است.

ضمیمه 5.

تصاویر

لازم به ذکر است که تمام تصاویر زیر مستقیماً توسط همکاران دفتر ساحوی بامیان برداشته شده است.
تصویر قبرهای برخی از کشته شدگان

AIHRC

قبر داراب علی ولد فیض محمد درقریه دهن شورابک ولسوالی حصه اول بهسود

AIHRC

قبر سلمان علی ولد حسین علی، قریه قول بانو ولسوالی دایمیرداد

خانه های سوخته

AIHRC

AIHRC

خانه ها، مساجد، مکاتب و کلنیک های به تاراج رفته

AIHRC

AIHRC

AIHRC

AIHRC

زمین های زراعی تخریب شده

رمة گوسفندان کوچیها حین چریدن زمین های زراعتی در ولسوالی دایمیرداد

هیأت کمیسیون مستقل حقوق بشر با اعضای هیأت سروی خسارات ولایت میدان وردک

دیدار هیأت کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان با ولسوال و نمایندگان مردم ولسوالی دایمیرداد

پایان